תִּשְׁעִים רִים [–שם מידה] היו מירושלים עד הצוק, וְשִׁבְעָה וְמֶחֱצָה ריסין יש לְכָל מִיל, ונמצא שהיה המרחק מירושלים לצוק שנים עשר מיל, והיה המשלח הולך את אותם שנים עשר מיל באחד עשר מסעות, מסע ראשון מירושלים עד הסוכה הראשונה מהלך מיל, ובין סוכה לסוכה מיל, נמצא שמהסוכה הראשונה עד האחרונה תשעה מסעות שהם תשעה מיל, ומרוחקת מירושלים עשרה מילין, ומן האחרונה עד הצוק היה מסע אחרון שהוא שני מיל. עַל כָּל סוּכָה וְסוּכָה שהיה מגיע בדרכו, היו אנשי אותה סוכה אוֹמְרִין לוֹ, חֲרֵי מָזוֹן וַחֲרֵי מַיִם לפניך, ובכך הוקל לו רעבונו, מתוך שידע שאם יאחזנו בולמוס ויסתכן ימצא מיד מזון ומים.

וְהָיוּ מְלַוִּין אוֹתוֹ אנשי כל סוכה מִסּוּכָה לְסוּכָה הבאה, ושם היו אחרים שליווהו הלאה, חוּץ מֵאַחֲרוֹן שֶׁבָּהֶן – אותו ששהה בסוכה אחרונה שֶׁאֵינוֹ מַגִּיעַ עִמּוֹ לַצּוּק כיון שהמרחק מסוכתו לצוק היה שני מילין, ואסור היה לו ללכת יותר מתחום שבת אלפיים אמה שהוא מיל, אֶלָּא המשלח ממשיך את דרכו לצוק לבדו, והמלוה עוֹמֵד מֵרָחוֹק וְרוֹאֶה אֶת מַעֲשָׂיו אם עושה תפקידו כהוגן.

המשנה מבארת את סדר מעשי המשלח בצוק: מָה הָיָה עוֹשֶׂה כשהגיע לצוק, היה חוֹלֵק לשני חלקים לְשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית – צמר המשוך כמין לשון וצבוע באדום, וכשנתכפר לישראל היה הלשון מלבין, חֶצְיוֹ קָשׁוּר בַּסֶּלַע – המשלח היה קושר חצי אחד של הלשון בסלע וְחֶצְיוֹ השני קָשׁוּר בֵּין שְׁנֵי קַרְנָיו. וּלאחר מכן דָּחַף את השעיר לַאֲחוֹרָיו, וְהוּא – השעיר היה מִתְגַּלְגֵּל וְיוֹרֵד בגובה הצוק, וְלֹא הָיָה מַגִּיעַ לְחֲצִי הָהָר עַד שֶׁנַּעֲשָׂה אִבְרִים אִבְרִים מהחבטות שנחבט מסלעי ההר. ולאחר שגמר המשלח את מלאכתו, בָּא – היה חוזר שני מילין, וְיָשַׁב לוֹ תַּחַת סוּכָה אַחֲרוֹנָה עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ.

המשנה מבארת דין טומאת בגדי המשלח: נאמר (ויקרא טז כו) 'וְהַמְשַׁלֵּחַ אֶת הַשָּׂעִיר לַעֲזָאזֵל יְכַבֵּס בְּגָדָיו', וּמַאֲימָתַי היה המשלח מְטַמֵּא בְּגָדִים, מִשֶּׁיֵּצֵא חוּץ לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם. רַבִּי שִׁמְעוֹן חולק וְאוֹמֵר, רק מִשְּׁעַת דְּחִיָּיתוֹ לַצּוּק.

גמרא

הגמרא מביאה ברייתא בענין המרחק בין ירושלים לצוק, וכמה סוכות היו בדרך לצוק: תָּנוּ רַבָּנָן, עֲשָׂר סוּכּוֹת וּשְׁנַיִם עָשָׂר מִילִין הָיוּ מירושלים עד הצוק, כמבואר במשנתינו, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, תֵּשַׁע סוּכּוֹת וַעֲשָׂרָה מִילִין היו בין ירושלים לצוק, ומירושלים עד הסוכה הראשונה היה מיל ובין כל סוכה לסוכה היה מיל, והסוכה התשיעית שהיא האחרונה עמדה במרחק תשע מיל מירושלים, וממנה עד הצוק היה מרחק של מיל, והיה הנמצא בסוכה האחרונה מלוה את המשלח עד הצוק. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, חָמֵשׁ סוּכּוֹת וַעֲשָׂרָה מִילִין הָיוּ, ובין כל סוכה לסוכה היו שני מיל, ומירושלים עד הסוכה הראשונה וכן מן האחרונה עד הצוק היה רק מיל אחד, והיו מלוים אותו עד הסוכה הראשונה, וְכוּלָּן – שאר הנמצאים בסוכות היו מלוים אותו עַל יְדֵי עֵירוּב, כלומר שהיו אנשי הסוכה הראשונה נותנים עירובם במרחק מיל מסוכתם לצד הסוכה השניה, וכך יכלו ללוותו שני מיל עד הסוכה השניה, וכן עשו שאר אנשי הסוכות, חוץ מאנשי הסוכה האחרונה שלא הוצרכו לערב, כיון שסוכתם היתה רחוקה מהצוק רק מיל.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, סָח לִי אֶלְעָזָר בְּנֵי בלשון שחוק, אִם הגענו לומר שהיו מלוים אותו עַל יְדֵי עֵירוּב, אם כן יָכוֹלְנִי [–יכול אני] לַעֲשׂוֹת שיוכלו ללוות את המשלח אֲפִילּוּ אם יהיו רק שְׁתֵּי סוּכּוֹת וַעֲשָׂרָה מִילִין, על ידי שנעמיד את הסוכה הראשונה במרחק ארבעה מיל מירושלים, ויעשו בני ירושלים עירוב וכך יוכלו ללוותו שני מיל, ומקצת אנשי הסוכה הראשונה יעשו עירוב לכיוון ירושלים ויצאו לקראתו שני מיל, עד מקום שבני ירושלים ליווהו, ויחזרו עמו עד הסוכה הראשונה, והסוכה השניה תעמוד במרחק ארבעה מיל מהסוכה הראשונה, ומקצת בני הראשונה יעשו עירוב לכיוון השניה כדי שיוכלו ללוותו שני מיל, ומקצת בני הסוכה השניה יעשו עירוב לכיוון הראשונה ויצאו לקראתו שני מיל עד מקום שליווהו בני הראשונה, ויחזרו עמו לסוכה השניה, ומקצת בני הסוכה השניה יעשו עירוב לכיוון הצוק, ויוכלו ללוותו שני מיל עד הצוק.

מברר הגמרא: כְּמַאן אַזְלָא הָא דְּתַנְיָא – כדעת מי מהתנאים נאמרו סיום דברי הברייתא, שהיו למשלח מלוים בכל הדרך חוץ מֵאַחֲרוֹן שֶׁבָּהֶן הַנִּיעַ עִמּוֹ לַצּוּק, אֶלָּא עוֹמֵד מֵרָחוֹק וְרוֹאֶה אֶת מַעֲשָׂיו. מבארת הגמרא: כְּמַאן, כְּרַבִּי מֵאִיר, שלשיטתו לא היה האחרון יכול ללוותו עד הצוק, כיון שהצוק היה רחוק מסוכתו שני מיל, אבל לשיטות רבי יהודה ורבי יוסי יכל האחרון ללוותו שהרי המרחק מהסוכה האחרונה לצוק היה רק מיל, וכמו שנתבאר לעיל.

שנינו במשנה: עַל כָּל סוּכָה וְסוּכָה אוֹמְרִים לוֹ חֲרֵי מָזוֹן וַחֲרֵי מַיִם. הגמרא מביאה ברייתא המבארת ענין זה: תָּנָא בברייתא, מַעוֹלָם לֹא הוּצְרַךְ אָדָם המשלח את השעיר לְכָךְ, אֶלָּא היו אומרים לו כך, משום שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה רעבונו של מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פַּת בְּסַלּוֹ ויודע שאם יצטרך לאכול יש בהישג ידו מזון ומים, לְרעבונו של מִי שֶׁאֵין לוֹ פַּת בְּסַלּוֹ ויודע שכשיצטרך לכך יהיה עליו לתור אחר מזונות.

שנינו במשנה: מָה הָיָה עוֹשֶׂה, חוֹלֵק לְשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית, חציו קשור בסלע וחציו קשור בין שני קרניו. הגמרא מבארת מדוע היה צריך לקשור כך. שואלת הגמרא: וְנִקְמְרֵיהּ כּוּלֵּיהּ – מדוע לא היה קושר את כל הלשון של זהורית בַּסֶּלַע. משיבה הגמרא: כֵּיוָן דְּמִצְוָה בַּשָּׁעִיר שצריך לדוחפו בצוק, חוששים דִּילְמָא קָרִים וּמַלְבֵּן וּמַיְתְבָא רַעֲתֵיהּ – שמא ילבין הלשון קודם שידחפנו לצוק, ותתיישב דעתו משמחה שהתכפרו עוונות עם ישראל, ולא יקיים את מצות דחיית השעיר. לכן קבעו שיקשור חצי מהלשון בסלע ולאחר מכן יקשור את החצי השני בין קרני השעיר, ואז יהיו עיניו תלויות בחצי לשון זה, וכיון שהוא עסוק בשעיר לא יניחנו עד שידחפנו לצוק. שואלת הגמרא: אם כן וְנִקְמְרֵיהּ כּוּלֵּיהּ בֵּין קַרְנָיו – יקשור את כל הלשון בין קרני השעיר. משיבה הגמרא: וְמִנַּיִן דְּנָמִישׁ לֵיהּ לְרִישֵׁיהּ וְלֹאו אַדַּעְתֵּיהּ – חוששים שלפעמים יכוף השעיר את ראשו כשיפול לצוק, ולא יוכל המשלח לראות אם הלשון שבין קרניו הלבין, ותחלש דעתם של ישראל מפני שיחשבו שלא הושלמה כפרת עוונותיהם, ולכן היה קושר חציו בסלע ובחצי זה יוכל לראות כשילבין.

הגמרא מביאה ברייתא בענין קשירת לשון של זהורית: תָּנוּ רַבָּנָן, בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ קוֹשְׁרִין את הַלָּשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית בבית המקדש עַל פֶּתַח הָאוּלָם מִבַּחוּץ, והיו כל העם יכולים לראות אם הלבין הלשון לסימן שנמחלו עוונותיהם או לא, אם הִלְבִּין הָיוּ שְׂמֵחִין, ואם לֹא הִלְבִּין הָיוּ עֲצֵבִין וּמִתְבַּיְּישִׁין, לכן הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ קוֹשְׁרִין את הלשון עַל פֶּתַח הָאוּלָם מִבִּפְנִים, וַעֲדַיִן הָיוּ הָעָם מְצִיצִין לתוך האולם וְרוֹאִין, אם הִלְבִּין הָיוּ שְׂמֵחִין, ואם לֹא הִלְבִּין הָיוּ עֲצֵבִין, לכן הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ קוֹשְׁרִין אוֹתוֹ במדבר ליד הצוק, חֶצְיוֹ בַּסֶּלַע וְחֶצְיוֹ בֵּין קַרְנָיו. הגמרא מוסיפה לבאר בטעם קשירת הלשון: אָמַר רַבִּי נָחוּם בַּר פַּפָּא מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר, בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ קוֹשְׁרִין לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית עַל פֶּתַח הָאוּלָם מִבִּפְנִים, וְכֵיוָן שֶׁהִגִּיעַ שָׂעִיר לַמִּדְבָּר הָיָה מַלְבִּין, וְיָדְעוּ בבית המקדש שֶׁנַּעֲשֵׂית מִצְוָתוֹ – שכבר הגיע המשלח לצוק ודחה את השעיר כמצותו, והתכפר לישראל במיתתו, והרמז בהלבנת הלשון האדומה לכפרת העוונות הוא כמו שֶׁנֶּאֱמַר בנבואת ישעיה (ישעיה א יח) 'אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ', היינו שאף אם יהיו חטאיכם עד כדי כך שיהיו מוכתמים לפני כאדמימות של שנים [–חוטים צבועים באדום], אם תחזרו בתשובה אלבינם כשלג.

שנינו במשנה: לֹא הָיָה [השעיר] מַגִּיעַ לְמֶחֱצִית הָהָר עד שנעשה אברים אברים. הגמרא דנה בדין איברי השעיר לאחר נפילתו: אֵיבַעְיָא לְהוּ – נסתפקו בני הישיבה, אוֹתָן אִבְרִים של השעיר שנדחה בצוק, מָה הֵן בַּהֲנָאָה האם הם מותרים בהנאה כגון להאכילם לבהמות, או אסורים. נחלקו בדין זה רַב וּשְׁמוּאֵל, חַד אָמַר, מוּתָּרִין בהנאה, וְחַד אָמַר, אֲסוּרִין בהנאה.

הגמרא מבארת את טעמי מחלוקתם: מַאן דְּאָמַר מוּתָּרִין,

טעמו משום דִּכְתִיב (ויקרא טז כב) 'וְשִׁלַּח אֶת הַשָּׂעִיר בַּמִּדְבָּר', ותיבות אלו מיותרות, כיון שכבר נאמר בפסוק הקודם 'וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ עִתִּי הַמִּדְבָּרָה', ובאו ללמד שדין השעיר במדבר, היינו שהוא הפקר. וּמַאן דְּאָמַר אֲסוּרִין, טעמו משום דִּכְתִיב (שם) 'וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו וגו' אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה', ומשמע שבשילוחו יש חומר ואיסור ואין להתירו בהנאה.

הגמרא מבררת איך יפרש כל אחד מהם את הפסוק השני. שואלת הגמרא: וּמַאן דְּאָמַר אֲסוּרִין, הַאי 'מִדְבָּר' מַאי עָבִיד לֵיהּ – מה ילמד מהריבוי 'במדבר'. משיבה הגמרא: מִיבָּעֵי לֵיהּ – פסוק זה נצרך לו לְכִדְתַנְיָא בברייתא, שלוש פעמים נאמר בתורה שצריך לשלח את השעיר למדבר, (ויקרא טז ז) 'לְשַׁלַּח אוֹתוֹ לַעֲזָאזֵל הַמִּדְבָּרָה', (שם כא) 'וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ עִתִּי הַמִּדְבָּרָה', (שם כב) 'וְשִׁלַּח אֶת הַשָּׂעִיר בַּמִּדְבָּר', לְרַבּוֹת שגם כשהיה אוהל מועד בנוב וְגִבְעוֹן, שֵׁילֹה, וּבֵית עוֹלָמִים [–בית המקדש], בכל אלו צריכים לשלח את השעיר למדבר. שואלת הגמרא: וְאִידָךְ – מאן דאמר מותרין, הַאי 'גְּזֵרָה' מַאי עָבִיד לֵיהּ – מה ילמד מתיבת 'גזירה'. משיבה הגמרא: מִיבָּעֵי לֵיהּ – פסוק זה נצרך לו לְכִדְתַנְיָא בברייתא, נאמר 'גְּזֵרָה', ולומדים שאין 'גְּזֵרָה' אֶלָּא חֲתוּכָה, כלומר הצוק צריך להיות גזור וחתוך בזקיפה, ולא משופע. דָּבָר אַחֵר, אֵין 'גְּזֵרָה' אֶלָּא דָּבָר הַמִּתְגַּזֵּר וְיוֹרֵד, כלומר הצוק צריך להיות מקום שהשעיר יתגזר ויתחלק בו לאברים אברים כשידחה בו. דָּבָר אַחֵר, 'גְּזֵרָה' מלשון חוק וגזירה שכך גזר ה' ובדלהלן, שֶׁמָּא תֹּאמַר שמצות שילוח השעיר לצוק מַעֲשֶׂה תּוֹרָה [–שוא] הוּא, כלומר שמא תהרהר ותאמר כיצד שילוח השעיר לעזאזל מביא לידי כפרה, ואיזו תועלת תהיה מצוק זה כשידחו בו את השעיר, תַּלְמוּד לוֹמַר בהמשך הפסוקים (ויקרא יח ב) 'אֲנִי ה'', אֲנִי ה' גְּזַרְתִּיו את שילוח השעיר לצוק, וְאֵין לְךָ רְשׁוּת לְהַרְהֵר בָּהֶן.

הגמרא מביאה את הכרעת רבא במחלוקת רב ושמואל: אָמַר רָבָא, מִסְתַּבְּרָא כְּמַאן דְּאָמַר שאברי השעיר לאחר שדחפוהו מוּתָּרִין בהנאה, משום שלֹא אָמְרָה תּוֹרָה שַׁלַּח ועל ידי כך יבואו לְתַקָּלָה כשימצאו אחרים את האברים ולא ידעו שאלו אברי השעיר שנשלח לעזאזל ויהנו מאבריו.

הגמרא מביאה ברייתות נוספות המבארות מדוע נקרא מקום דחיית השעיר בשם 'עזאזל': תָּנוּ רַבָּנָן בברייתא, 'עֲזָאזֵל' שציותה התורה לדחות בו את השעיר, משמעותו שֶׁיֵּהֵא עָז וְקָשֶׁה – קרקע חזקה ונוקשת, ונדרשת תיבה זו בדרך 'עזז' 'אל', ו'אל' הוא מלשון קושי וחוזק. מברר הברייתא: יָכוֹל יהא אותו מקום בַּיִשּׁוּב, תַּלְמוּד לוֹמַר (ויקרא טז כב) 'בַּמִּדְבָּר', שאינו מקום ישוב בני אדם. שואלת הברייתא: וְכַמָּה שֶׁמקום שילוחו הוא בְּצוּק ששיפועו תלול ומזדקף לגובה, ואין שיפועו מתארך באלכסון, תַּלְמוּד לוֹמַר (שם) 'גְּזֵרָה' מלשון חתוכה, דהיינו שיהיה הר חתוך ויורד בשיפוע קצר.

תַּנְיָא אִידָךְ – שנינו ברייתא אחרת, עֲזָאזֵל הוא הַקָּשֶׁה שֶׁבָּהָרִים, כמבואר לעיל, וְכֵן הוּא אוֹמֵר (יחזקאל יז יג) 'וְאֶת אֵילֵי הָאָרֶץ לָקָח', שהנביא יחזקאל מתנבא על מלך בבל שיבוא ויקח אתו את חוזקה של הארץ, כלומר את השרים, הרי ש'אל' פירושו חזק וקשה.

תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, עֲזָאזֵל נקרא כן על שם שֶׁהשעיר שנדחה בו מְכַפֵּר עַל עוון גילוי עריות שדומים לְמַעֲשֵׂה עֵוְיָא וַעֲזָאל – שני מלאכי חבלה שירדו לארץ בימי נעמה אחות תובל קין, וחטאו בגילוי עריות.

הגמרא מביאה ברייתא נוספת המבארת ששילוח השעיר לעזאזל אינו אלא חוק וגזירה ומחלקת בין הדברים שהשכל מבין אותם לדברים שאין השכל מבין אותם: תָּנוּ רַבָּנָן, 'אֶת מִשְׁפָּטַי תַּעֲשׂוּ' (ויקרא יח ד), אלו דְּבָרִים שֶׁאִלְמָלֵא (לא) – שאף אילו לא נִכְתְּבוּ בתורה, מן הַדִּין הוּא שֶׁיִּכָּתְבוּ, מפני ש'משפטים' הם דברים המיושרים שמסתבר לעשותם. וְאֵלּוּ הֵן, עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, שודאי אין לעבוד לאל אחר בלתי לה' לבדו, וְגִלּוּי עֲרָיוֹת, וּשְׁפִיכוּת דָּמִים, וְגֵזֶל, וּבִרְכַּת הַשֵּׁם [בלשון סגי–נהור]. ובהמשך הפסוק נאמר 'אֶת חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ', אלו דְּבָרִים שֶׁהַשָּׂטָן – היצר הרע מֵשִׂיב עֲלֵיהֶן תשובה, בטענה שאין בהם תועלת, מפני שאינם אלא גזירת מלך ואין אנו יודעים להם טעם, וְאֵלּוּ הֵן, אֲכִילַת חֲזִיר, ואיסור לְבִישַׁת שַׁעַטְנֵז – בגד המעורב מחוטי צמר ופשתים, וַחֲלִיצַת יְבָמָה – אשה שמת בעלה ולא הותיר אחריו זרע, שאסורה להינשא לכל העולם עד שיחלוץ לה אחי בעלה, וְסדר טָהֳרַת מְצוֹרָע מנגעו, וְשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ לעזאזל ביום הכיפורים, וְשֶׁמָּא תֹּאמַר מַעֲשֶׂה תּוֹהוּ [–שוא] הֵם, תַּלְמוּד לוֹמַר באותו פסוק 'אֲנִי ה'', כלומר אֲנִי ה' חֲקַקְתִּיו את החוקים, וְאֵין לְךָ רְשׁוּת לְהַרְהֵר בָּהֶן.

שנינו במשנה: מֵאֵימָתַי המשלח את השעיר מְטַמֵּא בְּגָדִים, משיצא חוץ לחומת ירושלים, רבי שמעון אומר, משעת דחייתו לצוק. הגמרא מביאה ברייתא העוסקת בדין טומאת בגדי משלח השעיר: תָּנוּ רַבָּנָן, הַמְשַׁלֵּחַ את השעיר מְטַמֵּא בְּגָדִים וטעונים טבילה, וְאֵין הַשּׁוֹלֵחַ – המלוה אֶת הַמְשַׁלֵּחַ בדרכו מירושלים מְטַמֵּא בְּגָדִים. שואלת הברייתא, יָכוֹל מְשַׁיְּצֵא המשלח מחוץ לְחוֹמַת הָעֲזָרָה כבר נטמאו בגדיו, תַּלְמוּד לוֹמַר (ויקרא טז כו) 'הַמְשַׁלֵּחַ אֶת הַשָּׂעִיר לַעֲזָאזֵל יְכַבֵּס בְּגָדָיו', ומשמע שכבר יצא לכיוון המדבר. שואלת הברייתא, אִי – אם היה נאמר רק 'הַמְשַׁלֵּחַ', יָכוֹל הייתי לומר שאינו מטמא בגדים עַד גמר שילוחו שֶׁנִּינַּץ לַצּוֹק, תַּלְמוּד לוֹמַר 'וְהַמְשַׁלֵּחַ' בתוספת ו' לרבות שמיד כשהתחיל שילוחו מטמא בגדים. הָא כֵּיצַד, מְשַׁיְּצֵא מחוץ לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם מטמא בגדים, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי חולק וְאוֹמֵר, ממה שנאמר 'עֲזָאזֵל וְכִפֶּם', היינו שנאמר 'יכבס בגדיו' סמוך לתיבה 'עזאזל', אנו למדים שעַד שֶׁהִנִּיעַ לַצּוֹק אינו מטמא. רַבִּי שִׁמְעוֹן חולק וְאוֹמֵר, שמהפסוק 'וְהַמְשַׁלֵּחַ אֶת הַשָּׂעִיר לַעֲזָאזֵל יְכַבֵּס בְּגָדָיו' משמע שזּוֹרְקוֹ בְּבֹצֶת רֹאשׁ וְאז מְטַמֵּא בְּגָדִים.

משנה

אחר שסיים התנא ללמד סדר שילוח השעיר לעזאזל, חוזר לסדר עבודת הכהן הגדול בפר ושעיר הנשרפים, וסדר שריפתם: אחר שנתן הכהן גדול את השעיר לאיש המוליכו לעזאזל, בָּא לוֹ [–הכהן הגדול] אֵצֶל פַּר וְשָׂעִיר הַנִּשְׂרָפִין שנזרק דמם בפנים, ובעת עומדים להוציאם לשריפה, קָרְעָן – את כריסם וְהוֹצִיא אֶת אֵימוּרֵיהֶן, היינו החלבים, וְנָתָן בְּמָנִים – בקערה של כלי שרת, וְהִקְטִירָן עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ כמצוותם, לאחר מכן קִלָּעָן בְּמִקְלָעוֹת – היו נותנים את גוף הפר והשעיר על שני מוטות העומדים זה אצל זה, וכופפים את הפר והשעיר אחד תחת השני כעין קליעה ברצועה, והיו שלמים אלא שנקרע כריסם כדי להוציא את אימוריהם, וארבעה אנשים היו נושאים את שני המוטות, שנים לפנים ושנים לאחור, וְהוֹצִיאָן לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה מחוץ לירושלים כדי לשרפם.

המוציאים את הפר והשעיר לשריפה בגדיהם טמאים וטעונים טבילה, שנאמר (ויקרא טז כח) 'וְהַשּׂוֹרֵף אוֹתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו'. מביאה המשנה שנחלקו תנאים ממתי בגדיהם טמאים, וּמֵאֵימָתַי מְטַמְּאִין בְּגָדִים, מְשַׁיְּצֵאוּ חוץ לְחוֹמַת הָעֲזָרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן חולק וְאוֹמֵר, רק מְשֶׁנִּיצַּת הָאוּר בְּרִיבָּן – כשתבער האש ברוב בשרם, יטמאו בגדיהם.

גמרא

במשנה משמע שהכהן נותן את האימורין במגיס ומיד מקטירם על גבי המזבח, מקשה הגמרא: וְהִקְטִירָן מֻלְקָא דַּעֲתָךְ – וכי עולה בדעתך שבעת הוא מקטירם, הרי עליו לעשות כמה עבודות הקודמות להקטרתם. מתרצת הגמרא: אֶלָּא אֵימָא – אמור שכוונת המשנה שיתנם במגיס כדי לְהַקְטִירָן עַל גַּבֵּי מִזְבֵּחַ כשיגיע זמנם.

שנינו במשנה: קִלָּעָן בְּמִקְלָעוֹת והוציאן לבית השריפה. הגמרא מבארת איך נעשתה הקליעה: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כְּמִין קְלִיעָה – היו כופפים את הפר והשעיר אחד תחת השני כעין קליעה ברצועה.

הגמרא מביאה ברייתא המבארת את דיני שריפתם: תָּנָא בברייתא, השורף את הפר והשעיר לֹא הָיָה מְנַתְּחָן כניתוחַ בְּשַׂר קרבן עוֹלָה שמפשיטו מן העור קודם הניתוח, אֶלָּא היה העוֹר נשאר עַל גַּבֵּי הַבָּשָׂר, וחותך את האברים עם העור שעליהם. מבררת הגמרא: מָנָא הָנֵי מִילֵּי – מנין שאין ניתוח פר ושעיר הנשרפין כניתוח העולה. משיבה הגמרא: דְּתַנְיָא בברייתא, רַבִּי אוֹמֵר, נֶאֱמַר כָּאן בפר ושעיר של יום הכפורים עוֹר וּבָשָׂר וּפַרְשׁ בפסוק (ויקרא טז כז) 'וְשָׂרְפוּ בָאֵשׁ אֶת עֹרָתָם וְאֶת בְּשָׂרָם וְאֶת פִּרְשָׁם', וְנֶאֱמַר לְהַלָּן בפר כהן המשיח שחטא עוֹר וּבָשָׂר וּפַרְשׁ בפסוק (ויקרא ד יא) 'וְאֶת עוֹר הַפָּר וְאֶת כָּל בְּשָׂרוֹ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל כְּרָעָיו וְקִרְבּוֹ וּפִרְשׁוֹ',